

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه کردستان

دانشکده علوم

گروه شیمی

عنوان:

سنتز ایزومرهای E و Z سولفونامیدهای وینیل دار شده با استرهاي استيليني و
مطالعه رفتار ضد ميكروبی آنها

پژوهشگر:

زینب عظیمیان

استاد راهنما:

دکتر فاروق نصیری

استاد مشاور:

دکتر رشید رمضان زاده

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته شیمی گرایش آلی

1389 ماه

کلیه حقوق مادی و معنوی مترتب بر نتایج مطالعات،

ابتكارات و نوآوری های ناشی از تحقیق موضوع

این پایان نامه (رساله) متعلق به دانشگاه کردستان است.

* * * تعهد نامه *

اینجانب زینب عظیمیان دانشجوی کارشناسی ارشد رشته شیمی گرایش آلبوم دانشگاه کردستان،
دانشکده علوم گروه شیمی تعهد می نماییم که محتوای این پایان نامه نتیجه تلاش و تحقیقات خود
بوده و از جایی کپی برداری نشده و به پایان رسانیدن آن نتیجه تلاش و مطالعات مستمر اینجانب و
راهنمایی و مشاوره اساتید بوده است.

با تقدیم احترام

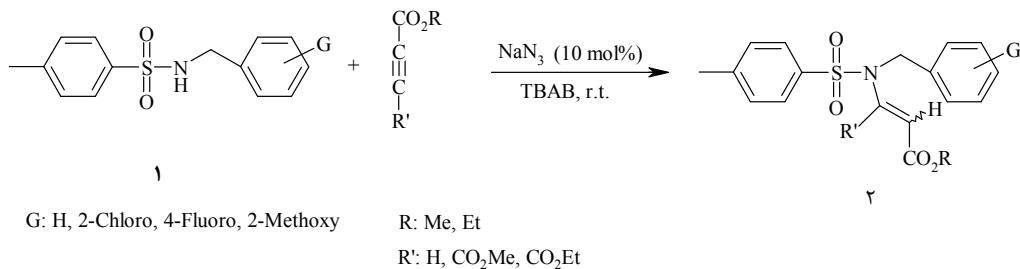
زینب عظیمیان

۱۳۸۹ / ۱۲ / ۴

چکیده

در متون علمی، سولفونامیدها به علت خواص بیولوژیکی از اهمیت خاصی برخوردارند. قبلان و اکنون فضای بزرگ فنول‌ها با دی‌آلکیل استیلن دی‌کربوکسیلات‌ها گزارش شده است. در این کار ما می‌خواهیم افزایش فضای بزرگ فنول‌ها با استرها ای استیلنی کم الکترون، در مجاورت تتراتری‌n-بوتیل‌آمونیوم‌بروماید و سدیم آزید در دمای اتاق برای تهییه محصولات N-وینیله‌ی ۲، گزارش کنیم.

فعالیت محصولات وینیله‌ی ۲ در برابر باکتری‌های گرام‌مثبت و گرام‌منفی مرجع استافیلوکوکوس اورئوس و اشرشیاکولی در محیط آزمایشگاهی تست شد. تعدادی از این ترکیبات در برابر هر دو باکتری تست شده به روش انتشار دیسک، در محدوده عدم رشد ۱۰ تا ۱۵ میلی‌متر به ازای ۲ میکروگرم ماده، فعال هستند.

واژگان کلیدی: سولفونامید، استرهای استیلنی، رفتار ضد میکروبی، وینیل دار شدن

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: مقدمه و مروری بر پژوهش‌های پیشین

۲ ۱-۱- مقدمه
۳ ۱-۲- تاریخچه‌ی توسعه‌ی عوامل ضد میکروبی
۵ ۱-۳- تاریخچه‌ی سولفونامیدها
۸ ۱-۴- ساختار سولفونامیدها
۸ ۱-۵- کاربردهای گوناگون سولفونامیدها
۱۰ ۱-۶- معرفی بعضی داروهای سولفونامیدی رایج
۱۱ ۱-۷- روش‌هایی برای سنتز سولفونامیدها و بررسی خاصیت ضد میکروبی آن‌ها
۱۸ ۱-۸- بررسی واکنش <i>NH</i> -اسیدها با استرهای استیلینی در مجاورت هسته دوست‌های مختلف
۲۳ ۱-۹- هدف از انجام این پژوهش

فصل دوم: مواد و روش‌ها

۲۵ ۲-۱- دستگاه‌ها و مواد شیمیایی
۲۵ ۲-۲- روش عمومی برای سنتز سولفونامیدها
۲۶ ۲-۳- روش عمومی برای انجام واکنش فضازین سولفونامیدها و استرهای استیلینی در مجاورت مقدار کاتالیتیکی از سدیم آزید و تترا- <i>n</i> -بوتیل آمونیوم بروماید (TBAB) در شرایط بدون حلال و سنتز مشتقات <i>N</i> -وینیله شده سولفونامیدهای مختلف
۲۶ ۲-۴- مشخصات فیزیکی و اطلاعات طیفی ترکیبات سنتز شده
۲۶ ۲-۴-۱- مشخصات فیزیکی و اطلاعات طیفی ترکیب ۳-۳a
۲۷ ۲-۴-۲- مشخصات فیزیکی و اطلاعات طیفی ترکیب ۳-۳b
۲۷ ۲-۴-۳- مشخصات فیزیکی و اطلاعات طیفی ترکیب ۳-۳d
۲۸ ۲-۴-۴- مشخصات فیزیکی و اطلاعات طیفی ترکیب ۳-۳e
۲۸ ۲-۴-۵- مشخصات فیزیکی و اطلاعات طیفی ترکیب ۳-۳f
۲۹ ۲-۴-۶- مشخصات فیزیکی و اطلاعات طیفی ترکیب ۳-۳g

۳۰ ۷-۴-۲ مشخصات فیزیکی و اطلاعات طیفی ترکیب ۳-۳c
۳۰ ۸-۴-۲ مشخصات فیزیکی و اطلاعات طیفی ترکیب ۳-۶c
۳۱ ۹-۴-۲ مشخصات فیزیکی و اطلاعات طیفی ترکیب ۳-۶d
۳۱ ۱۰-۴-۲ مشخصات فیزیکی و اطلاعات طیفی ترکیب ۳-۶e
۳۲ ۱۱-۴-۲ مشخصات فیزیکی و اطلاعات طیفی ترکیب ۳-۶a
۳۲ ۱۲-۴-۲ مشخصات فیزیکی و اطلاعات طیفی ترکیب ۳-۶i
۳۳ ۱۳-۴-۲ مشخصات فیزیکی و اطلاعات طیفی ترکیب ۳-۶b
۳۳ ۱۴-۴-۲ مشخصات فیزیکی و اطلاعات طیفی ترکیب ۳-۶g
۳۴ ۱۵-۴-۲ مشخصات فیزیکی و اطلاعات طیفی ترکیب ۳-۶f
۳۴ ۱۶-۴-۲ مشخصات فیزیکی و اطلاعات طیفی ترکیب ۳-۶h
۳۵ ۵-۲ روش عمومی بررسی خواص ضد میکروبی ترکیبات سنتز شده

فصل سوم: نتایج و بحث

۳۸ ۱-۳-۱ مقدمه
۳۹ ۲-۳-۲ بررسی واکنش سولفونامیدها با دی‌آلکیل استیلن دی‌کربوکسیلات‌ها در مجاورت سدیم آزید و تتران- <i>n</i> -بوتیل آمونیوم برمايد در شرایط بدون حلال
۴۰ ۳-۳-۳ بررسی واکنش سولفونامیدها با آلکیل پروپیولات‌ها در مجاورت سدیم آزید و تتران- <i>n</i> -بوتیل آمونیوم برمايد در شرایط بدون حلال
۴۸ ۴-۳-۴ روش‌های مطالعه خواص ضد میکروبی ترکیبات آلی
۴۹ ۱-۴-۳-۱ روش انتشار دیسک
۵۰ ۲-۴-۳-۲ روش کشت سوسپانسیون تلقیح
۵۱ ۳-۵-۳-۳ بررسی اثرات ضد میکروبی ترکیبات سنتز شده
۵۱ ۱-۵-۳-۱ بررسی اثرات ضد میکروبی ترکیبات حاصل از واکنش سولفونامیدها با دی‌آلکیل استیلن دی‌کربوکسیلات‌ها
۵۵ ۲-۵-۳-۲ بررسی اثرات ضد میکروبی ترکیبات حاصل از واکنش سولفونامیدها با آلکیل پروپیولات‌ها
۵۹ پیوست
۷۸ مراجع

فهرست جداول

صفحه

عنوان

۷	جدول ۱-۱: سولفونامیدهایی با فعالیت ضد باکتریایی و ضد قارچی.....
۹	جدول ۱-۲: تعدادی از کاربردهای دارویی سولفونامیدها.....
۱۰	جدول ۱-۳: بعضی داروهای سولفونامیدی رایج.....
۱۲	جدول ۱-۴: نتایج تحقیقات ضد باکتریایی و ضد قارچی ترکیبات ۱-۱۰ الی ۱-۱۶ به روش MIC.....
۱۲	جدول ۱-۵: نتایج تحقیقات ضد باکتریایی و ضد قارچی ترکیبات ۱-۱۰ الی ۱-۱۶ به روش انتشار دیسک.....
۳۹	جدول ۱-۳-۱: نتایج واکنش سولفونامیدها با دی-آلکیل استیلن دی کربوکسیلاتها در مجاورت سدیم آزید و تترا-n-بوتیل آمونیوم برماید در شرایط بدون حلال و در زمان ۲۰ دقیقه.....
۴۴	جدول ۱-۳-۲: نتایج واکنش سولفونامیدها با آلکیل پروپیولاتها در مجاورت سدیم آزید و تترا-n-بوتیل آمونیوم برماید در زمان ۲۰ دقیقه.....
۵۴	جدول ۱-۳-۳: نتایج تستهای ضد میکروبی ترکیبات حاصل از واکنش سولفونامیدها با دی-آلکیل استیلن دی کربوکسیلاتها به روش انتشار دیسک.....
۵۶	جدول ۱-۳-۴: نتایج تستهای ضد میکروبی ترکیبات حاصل از واکنش سولفونامیدها با آلکیل پروپیولاتها.....
۵۷	ادامه جدول ۱-۳-۴: نتایج تستهای ضد میکروبی ترکیبات حاصل از واکنش سولفونامیدها با آلکیل پروپیولاتها.....

فهرست اشکال

صفحه	عنوان
۳۶	شكل ۱: نمونه ای از نتایج آزمایش انتشار دیسک.
۵۱	شكل ۲: روش کشت سوسپانسیون تلقیح.
۶۰	شكل ۱-۱ : طیف IR مربوط به ترکیب ۳-۳a
۶۱	شكل ۱-۲: طیف 1H NMR مربوط به ترکیب ۳-۳a
۶۲	شكل ۲-۱: طیف IR مربوط به ترکیب b
۶۳	شكل ۲-۲: طیف 1H NMR مربوط به ترکیب b
۶۴	شكل ۲-۳: طیف IR مربوط به ترکیب f
۶۵	شكل ۳-۱: طیف 1H NMR مربوط به ترکیب ۳-۳f
۶۶	شكل ۳-۲: طیف گسترده 1H NMR مربوط به ترکیب ۳-۳f
۶۷	شكل ۳-۳: طیف IR مربوط به ترکیب ۳-۳f
۶۸	شكل ۴-۱: طیف IR مربوط به ترکیب g
۶۹	شكل ۴-۲: طیف 1H NMR مربوط به ترکیب g
۷۰	شكل ۴-۳: طیف ^{13}C NMR مربوط به ترکیب g
۷۱	شكل ۴-۴: طیف گسترده ^{13}C NMR مربوط به ترکیب g
۷۲	شكل ۵-۱: طیف IR مربوط به ترکیب a
۷۳	شكل ۵-۲: طیف 1H NMR مربوط به ترکیب a
۷۴	شكل ۶-۱: طیف IR مربوط به ترکیب b
۷۵	شكل ۶-۲: طیف 1H NMR مربوط به ترکیب b
۷۶	شكل ۷-۱: طیف IR مربوط به ترکیب h
۷۷	شكل ۷-۲: طیف 1H NMR مربوط به ترکیب h
۷۸	شكل ۷-۳: طیف ^{13}C NMR مربوط به ترکیب h

فصل اول

مقدمه و مرواری بر پژوهش‌های پیشین

فصل اول

مقدمه و مرواری بر پژوهش‌های پیشین

۱-۱- مقدمه

سولفونامیدها یکی از ترکیبات ارگانو سولفور بوده و مشتقات آمیدی سولفونیک اسیدها می‌باشند.

سولفونامیدها جزء طیف وسیعی از آنتی بیوتیک‌های سنتزی باکتریواستاتیک هستند که از تکثیر باکتری‌ها جلوگیری می‌کنند. باکتری‌ها توسط روش تجربی گرام^۱ براساس تفاوت خواص فیزیکی و شیمیایی دیواره‌ی سلولی به دو دسته‌ی گرام‌مثبت و گرام‌منفی تقسیم‌بندی می‌شوند. داروهای سولفونامیدی در برابر همه‌ی ارگانیسم‌های گرام‌مثبت و بسیاری از ارگانیسم‌های گرام‌منفی، بعضی قارچ‌ها و انگل‌های ویژه به کار می‌روند. سولفونامیدها در عفونت‌های چشم، غشاهای مخاطی و پوست به کار می‌روند [۱]. همچنین مخلوط سولفامتوکسازول-تری‌متوبیریم^۲ اغلب در عفونت‌های غیر معمول دستگاه ادراری به عنوان مثال مخلوط سولفامتوکسازول-تری‌متوبیریم^۳ اغلب در عفونت‌های غیر معمول دستگاه ادراری و به‌ویژه برای عفونت‌های بیماران مبتلا به ایدز، ترجیح داده می‌شود. تعداد زیادی از مشتقات ساختاری جدید سولفونامیدها به عنوان ضد تومور و ضدویروس HIV، گزارش شده‌اند [۲].

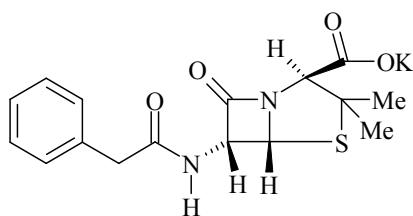
۲-۱- تاریخچه‌ی توسعه‌ی عوامل ضد میکروبی

¹ Gram method

² sulfamethoxazole/trimethoprim

با بازگشت به تاریخچه بیماری‌های انسانی درمی‌یابیم که بیماری‌های عفونی بخش وسیعی از بیماری‌ها را به خود اختصاص داده‌اند [۳]. در اواسط قرن ۱۹ میکروارگانیسم‌هایی یافت شدند که مسؤول بیماری‌های عفونی بشریت در روزهای باستانی بودند. اولین عامل ضدمیکروبی در جهان سالوارسان^۱ است که برای درمان سفلیس توسط پائول ارلیچ^۲ در سال ۱۹۱۰ سنتز شد. در سال ۱۹۳۵ سولفونامیدها توسط دوماخ^۳ کشف شدند [۴].

در سال ۱۹۲۸، فلمینگ^۴ پنی‌سیلین را کشف کرد و در سال ۱۹۴۰ استفاده کلینیکی از آن شروع شد. پنی‌سیلین در جنگ جهانی دوم منجر به حفظ زندگی بسیاری از سربازهای زخمی شد [۵].

۱-۱

پنی‌سیلین G

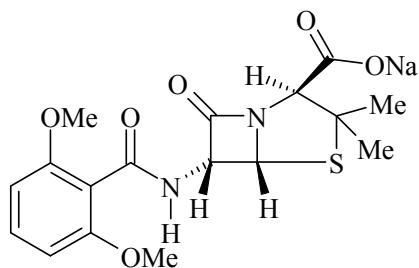
پنی‌سیلین برای ارگانیسم‌های گرام‌مثبت موثر است. بعدها به خاطر افزایش مقاومت نسبت به پنی‌سیلین، متی‌سیلین که از آنزیم هیدرولیزکننده‌ی پنی‌سیلین (پنی‌سیلیناز) به دست می‌آید، کشف شد [۳].

^۱Salvarsan

^۲Paul Ehrlich

^۳Domagh

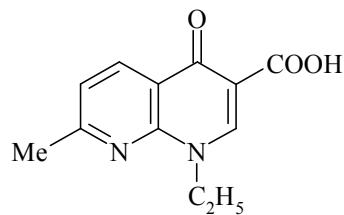
^۴Fleming

۱-۲

متی‌سیلین

در طول دو دهه‌ی بعد، طبقه‌های جدیدی از عوامل ضدمیکروبی، یکی پس از دیگری، توسعه یافت و به طلایت‌ترین عصر شیمی درمانی ضدمیکروبی منجر شد. عامل ضدمیکروبی نالیدیکسیک اسید^۱ که جزء داروهای ضدمیکروبی کوینولون^۲ است، در سال ۱۹۶۲ کشف شد.

۱-۳

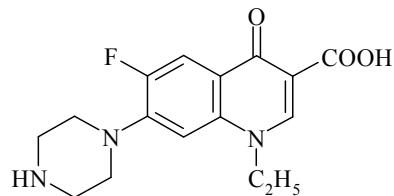
نالیدیکسیک اسید

امروزه عوامل ضدمیکروبی که با اثرات جانبی مختلف ارتباط دارند، توسط داروهای مطمئن‌تر جایگزین شده‌اند. ضدمیکروب‌های کوینولون مثالی از داروهای با بهبود خاصیت دارویی و ایمنی می-باشند. نالیدیکسیک اسید، اولین دارو از این طبقه است که فقط در برابر باکتری‌های گرام‌منفی فعال است و استفاده از آن به عفونت‌های دستگاه ادراری محدود می‌شود. این دارو فقط در غلظت پایین

¹ Nalidixic acid

² Quinolone

خون به کار می‌آید و در هر شخصی سریعاً "متاپولیزه" می‌شود. در مقابل، نورفلوکسازین^۱ که در سال ۱۹۸۴ وارد بازار شد، حالت متاپولیکی پایداری دارد. طیف ضدمیکروبی این ترکیب وسیع بوده و باکتری‌های گرام‌مثبت و منفی را پوشش می‌دهد.

۱-۴

نورفلوکسازین

تعداد زیادی از شرکت‌ها در کشورهای مختلف، در توسعه‌ی عوامل ضدمیکروبی جدیدتر رقابت می‌کنند. در مقابل، بیماری‌های عفونی پیشرفت کرده و عفونت‌هایی با میکرووارگانیسم‌های مقاوم به دارو در حال توسعه می‌باشند. در نتیجه، زمانی که داروهای جدید و قوی ظهور پیدا می‌کنند، استفاده‌ی درست از آن‌ها در کنار کوشش برای کم کردن شیوع باکتری‌های مقاوم به داروها لازم است [۴].

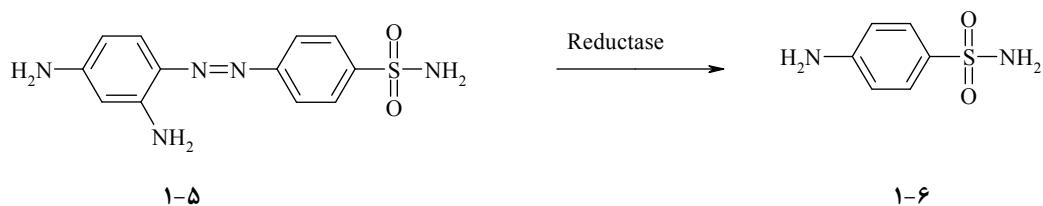
۳-۱- تاریخچه‌ی سولفونامیدها

یافته‌های شیمی درمانی و شیمی دارویی اولین بار در فرن ۲۰ شروع شد. شیمی درمانی مدرن با کار پائول ارلیچ، به ویژه با کشف خواص شفابخش رنگ تراپیان^۲ قرمز در سال ۱۹۰۷ شروع شد [۵]. در بین سال‌های ۱۹۰۹ تا ۱۹۳۵ ده هزار ماده شیمیایی، شامل بسیاری از رنگ‌ها توسط ارلیچ و دیگر

¹ Norfloxacin

² Trypan

دانشمندان تست شد. در سال ۱۹۳۵، گروهی محقق، (بوفت^۱، نیت^۲، تروفوئل^۳) در مؤسسه‌ی پاستور در پاریس، گزارش کردند که در محیط آزمایشگاهی، گروه آزو متصل به پرونوتونسیل^۴ (۱-۵) توسط آنزیم کاهنده‌ی آزو کاهش می‌باید و سولفانیل‌آمید (۱-۶) را که ماده‌ی فعالی در برابر باکتری‌ها است ایجاد می‌کند [۶].

در سال ۱۹۴۰ فرضیه‌ای به این صورت گرفت که یکی از فعالیت‌های ضدباکتریایی سولفونامیدها مقابله با *P*-آمینو بنزوئیک اسید است. بهترین نتایج درمانی از ترکیباتی به دست می‌آید که در آن‌ها یک هیدروژن گروه SO_2NH_2 - توسط دیگر گروه‌ها، (معمولًاً حلقه‌ی هتروسیکل)، جایگزین می‌شود [۷].

تاکنون بیش از ۲۰ هزار مشتق سولفانیل‌آمید، به ویژه آن‌هایی که با *P*-آمینو بنزوئیک اسید ارتباط دارند، سنتز شده است. چنین سنتزهایی به کشف ترکیبات جدید با تنوع خواص فارماکولوژیکی منجر شده است. [۸]. در جدول ۱-۱ ساختار چندین سولفونامید با فعالیت ضد باکتریایی و ضدقارچی را مشاهده می‌کنید.

¹ Bovet

² Nitti

³ Trefouel

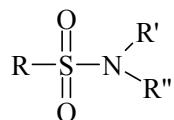
⁴ Prontosil

جدول ۱-۱: سولفونامیدهایی با فعالیت ضدبacterیایی و ضدقارچی

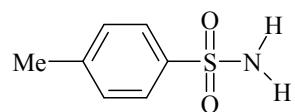
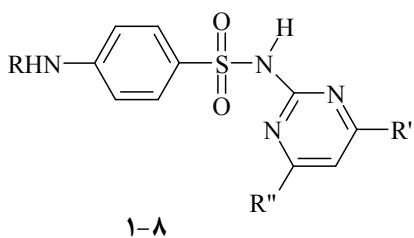
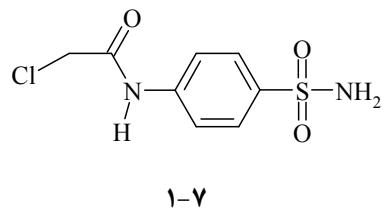
ردیف	ساختار	فعالیت	مرجع
۱		درمان عفونت‌های دستگاه ادراری	[۹]
۲		درمان عفونت‌های مختلف	[۱۰]
۳		درمان زخم و ورم مخاط روده بزرگ	[۱۱]
۴		ضد باکتری و ضد قارچ	[۱۱]
۵		ضد باکتری	[۱۲]
۶		ضد باکتری و ضد التهاب	[۱۳]
۷		عامل ضد سل	[۱۴]
۸		ضد عفونت ادراری	[۱۵]

۴-۱- ساختار سولفونامیدها

سولفونامیدها ترکیباتی هستند که ساختار عمومی آن‌ها به صورت زیر است:

در این ساختار R ممکن است آلکیل، گروه‌های آромاتیک یا هتروآروماتیک و R' و R'' علاوه‌بر گروه‌های فوق می‌تواند هیدروژن باشد. در زیر چند مثال از این ترکیبات را مشاهده می‌کنید:

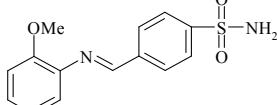
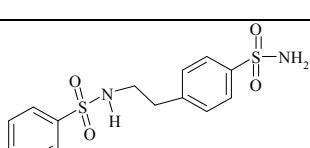
۵-۱- کاربردهای گوناگون سولفونامیدها

اهمیت درمانی سولفونامیدها در زمینه‌های مختلف شیمی دارویی را از مثال‌هایی که اخیراً^۱ گزارش شده است می‌توان دریافت. سولفونامیدها در درمان بیماری‌های صرع [۱۶]، فشارخون [۱۷]، افسردگی [۱۸]، اختلالات خواب [۱۸]، درد میگرن [۱۹]، تشنج [۱۹] به کار می‌رود. این ترکیبات ضد ترومبوز^۱ (انسداد شریان‌های قلب) [۱۹] بوده و در اختلالات سیستم اعصاب مرکزی و محیطی [۱۹] کاربرد دارند. در جدول ۱-۲ به تعدادی از کاربردهای دارویی سولفونامیدها اشاره شده است.

جدول ۱-۲: تعدادی از کاربردهای دارویی سولفونامیدها

ردیف	ساختار	فعالیت	مرجع
۱		ضد صرع	[۲۰]
۲		بالا ضد فشار خون	[۱۶]
۳		ضد تشنج	[۱۹]
۴		ضد درد میگرن	[۲۱]
۵		ضد ترومبوز	[۲۲]

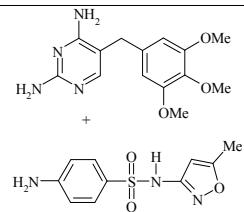
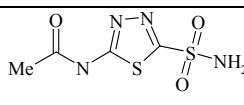
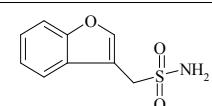
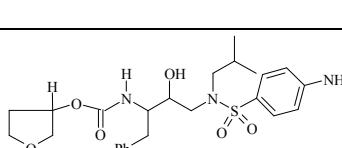
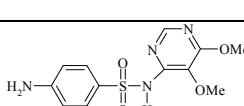
^۱ antithrombotic

[۲]	ضد مalaria		۶
[۲]	ضد مalaria		۷

۱-۶-معرفی بعضی از داروهای سولفونامیدی رایج

بیش از ۵ هزار مشتق از سولفونامیدها سنتز شده‌اند که بعضی از آن‌ها به عنوان دارو بطور رایج استفاده می‌شوند. مثال‌های مهم این داروها در جدول ۱-۳ آمده است.

جدول ۱-۳: بعضی از داروهای سولفونامیدی رایج

ردیف	ترکیب	ساختار	فعالیت	مرجع
۱	سولفامتوکسازول - تری متاپریم (Sulfamethxazole/Tri methoprim)		بactericidal	[۲۳]
۲	استازولامید (Acetazolamide)		سیاه و ضد آب ضد صرع	[۲۳]
۳	زونیسامید (Zonisamide)		تشنج ضد	[۲۳]
۴	آمپرناویر (Amprenavir)		ضد HIV	[۲۳]
۵	سولفادوكسین (Sulfadoxine)		مالاریا ضد	[۲۳]

[۲۳]	درمان فشار خون بالا		فوروسمید (Furosemide)	۶
[۲۳]	التهاب ضد		نایمسولید (Nimesulide)	۷
[۲۳]	التهاب ضد		والدکوسيب (Valdecoxib)	۸

۷-۱- روش‌هایی برای سنتز سولفونامیدها و بررسی خاصیت ضدمیکروبی آن‌ها

سری‌های جدیدی از مشتقان سولفونامیدهای آلیفاتیک متقارن (۱۰-۱۶) تا (۱-۱۶) توسط ازبک^۱ و همکارانش در سال ۲۰۰۷ سنتز و شناسایی شده‌اند. تمام ترکیبات سنتز شده به عنوان عوامل ضد میکروبی در برابر باکتری‌های گرام‌مثبت، گرام‌منفی و قارچ‌ها، توسط هر دو روش انتشار دیسک و کمترین غلظت بازدارندگی (MIC)^۲، ارزیابی شده‌اند. سولفونامیدهای آلیفاتیک سنتز شده بیشترین قدرت فعالیت ضدمیکروبی را در برابر باکتری‌های گرام‌منفی دارند و مطالعات نشان می‌دهد با افزایش طول شاخه‌ی کربن، فعالیت ضدمیکروبی آن‌ها کاهش یافته است [۲۴].

¹ Ozbek

² Microdilution Inhibitory Concentration